

Droes

Auteur: Dr. Tresemieck Picavet

Jaarlijks worden in België en omliggende landen meerdere uitbraken van droes bevestigd.

Droes is een zeer besmettelijke bacteriële luchtwegaandoening gekenmerkt door koorts, sloom zijn en slecht eten. Vaak worden deze symptomen gevolgd door etterige neusvloeï en abcesvorming van de lymfeklieren. Bij een uitbraak vertonen niet alle paarden symptomen. Na het doormaken van droes komen regelmatig complicaties voor. Na een uitbraak blijven er ongeveer 10% gezond uitzijende paarden drager van de aandoening. Zij kunnen de ziekte verder verspreiden.

Een vroege diagnose, isolatie en strikte hygiënische maatregelen zijn noodzakelijk om insleep en verspreiding van droes te vermijden. Daarom moeten we zeer op onze hoede zijn voor deze luchtwegaandoening.

In dit dossier tracht dr. Tresemieck Picavet de nieuwste inzichten over de aanpak van droes te beschrijven. Hierbij legt ze de nadruk op het belang van een snelle diagnose en daarbij behorende controlemaatregelen.

1. Definitie

Droes is wereldwijd één van de meest besmettelijke paardenziekten. Dat sommige paarden er gezond uit zien en toch drager en verspreider kunnen zijn van de ziekte, maakt dat het veel inspanning en aandacht vraagt om droes te bestrijden. Klinisch gezond uitzierende dragers zijn bovendien niet zo gemakkelijk te identificeren. Jammer genoeg heerst er vaak een stigma rond de ziekte waardoor een snelle diagnose en effectieve bestrijding van de ziekte veel vertraging oploopt.

Goede bioveiligheid waarbij gebruik gemaakt wordt van isolatie en strikte hygiënische maatregelen om insleep en verspreiding van de ziekte te vermijden, alsook een vroege diagnose, zijn essentieel om droes te voorkomen. Hoewel deze maatregelen veel tijd vragen en soms ongelegen komen in het competitie seizoen, zijn ze onmisbaar als we in de toekomst willen proberen het aantal droesuitbraken te verminderen.

2. Oorzaken, symptomen en overdracht

Droes wordt veroorzaakt door de bacterie *Streptococcus equi equi*. De symptomen zijn koorts, verlies van eetlust, suf zijn, meestal beiderzijds etterige neusvloeï, lymfeklierzwellïng en abscessen voornamelijk ter hoogte van het hoofd en de nek. Hou er rekening mee dat niet alle paarden al deze symptomen zullen vertonen.

De ziekte wordt direct of indirect overgedragen. Directe overdracht gebeurt via contact met een besmet paard. Indirect contact kan via de lucht, water, voederbakken, emmers, allerlei materiaal zoals hoofdstellen, borstels, zadeldekjes, dekens, transportmiddelen, kruiwagens, mestvorken en bezems. Ook is overdracht mogelijk via contact met grooms, trainers, ruiters, hoefsmeden en dierenartsen of zelfs kleine huisdieren (honden) en mogelijks ook knaagdieren die zich op het bedrijf bevinden.

3. Risicovermindering

We kunnen enkele eenvoudige maatregelen treffen om het risico op droes te verminderen.

- Gebruik steeds eigen emmers, water en voeder als u op een externe locatie bent en deel uw emmers niet met vreemde paarden.
- Vermijd neus-aan-neus contact tussen uw paard en vreemde paarden.
- Heeft u een vreemd paard vastgehouden of bereden, was en ontsmet dan uw handen vooraleer u uw eigen paard opnieuw benadert.
- Reinig en desinfecteer uw schoenen en kledij na iedere wedstrijd.
- Probeer thuis te voorzien dat elk paard zijn eigen materiaal en poetsgerief heeft.
- Iedereen die op verschillende paardenbedrijven komt, dient simpele hygiënische maatregelen te treffen (handen wassen en ontsmetten, schoeisel reinigen en ontsmetten, eventueel bovenkledij wisselen als u van het ene bedrijf naar het andere gaat,...).
- Alle nieuwe paarden worden best 3 weken in quarantaine geplaatst voor ze met de andere paarden gemengd worden. Ideaal zou zijn dat deze paarden twee negatieve bloedtesten gehad hebben met 2 weken tussentijd en dit vlak voor ze naar het bedrijf komen (liefst binnen 3 weken). Als alternatief kan een bloedtest op de vorige locatie uitgevoerd worden, gevolgd door 3 weken quarantaine en een tweede test op nieuwe locatie of een eenmalige bloedtest aan het eind van 3 weken quarantaine. Een ander alternatief is een eenmalige bloedtest op de vorige locatie, op voorwaarde dat daar geen droes was, dat het paard de laatste 3 weken geen klinische symptomen gehad heeft van droes en dat het niet in contact geweest is met zieke paarden of dragers van droes.
- Andere alternatieven zijn qPCR test op een luchtzakspoeling of 3 opeenvolgende negatieve nasopharyngeale spoelingen in 2 weken.

De quarantaineperiode is ook aangewezen om te beschermen tegen de mogelijke insleep van maagdarmparasieten, huidschimmel, Herpesvirussen en andere. Tijdens de quarantaine periode kan het paard ontwormd en gevaccineerd worden bij gebrekkige vaccinatiestatus.

4. Snel ingrijpen

Ondanks al deze maatregelen, kan een paard nog steeds besmet worden met droes. Er lopen immers heel wat dragers rond die er klinisch gezond uitzien, maar de ziekte wel verspreiden.

Daarom werd een protocol opgesteld dat gevolgd zou moeten worden wanneer de ziekte vermoedelijk is uitgebroken. Hiernaast ontwikkelde men ook richtlijnen om paarden en bedrijven op te blijven volgen en een strategie om de ziekte op termijn uit te kunnen roeien.

Deze codes vindt u in de volgende hoofdstukken van dit dossier. Moest u zelf geconfronteerd worden met droes, kan u ze gebruiken om samen met uw dierenarts te bepalen welke maatregelen u best treft.

5. Protocol bij uitbraak van droes

Het is van het grootste belang dat alle paarden correct geïdentificeerd en geregistreerd zijn en dat bekend is op welke locaties van het bedrijf de dieren zich bevinden.

- Bij verdenking van droes: isoleer onmiddellijk het zieke paard en alle andere paarden die direct (vooral neus aan neus) contact gehad hebben met dit paard. isoleer ook alle paarden die indirect contact gehad kunnen hebben met dit paard (water-voederbakken, harnachement, verzorgers, trainer, ruiter, jockey etc). Op de isolatielocatie mogen uiteraard geen paarden aanwezig zijn die geen contact hebben gehad met het mogelijks besmette paard. Verbied de toegang tot deze stal voor andere paarden en laat niemand toe om materiaal, eet-drinkbakken etc. van het zieke dier te gebruiken.
- Consulteer uw dierenarts en bespreek de te nemen managementsmaatregelen getroffen en de uit te voeren testen. Het is aan te raden om op verschillende tijdstippen meerdere paarden te bemonsteren. Het bevestigen van de aanwezigheid van de droesbacterie is immers soms niet zo eenvoudig.
- Als de diagnose bevestigd is, zijn, zo snel mogelijk, strikte isolatie en hygiënische maatregelen noodzakelijk.
- Paarden mogen het bedrijf niet meer verlaten, om zo naburige en andere bedrijven te beschermen.
- Probeer, indien mogelijk 3 groepen te maken
- ROOD: geïnfecteerde paarden met symptomen van droes (nb. Niet alle besmette paarden vertonen alle symptomen van droes en sommige paarden vertonen nauwelijks symptomen.)
- AMBER: paarden die direct of indirect contact hebben gehad met de besmette paarden in de RODE groep en dus als mogelijks besmet worden beschouwd, maar zelf nog geen klinische symptomen vertonen
- GROEN: paarden die geen direct of indirect contact hebben gehad met de RODE of AMBER paarden en die zelf geen klinische symptomen hebben
- Geef dezelfde kleurcodes aan emmers en ander materiaal om te voorkomen dat dit terecht komt in andere groepen. Zorg ervoor indien mogelijk dat iedere groep paarden zijn eigen verzorgers/personeel heeft. Indien dat niet mogelijks is, zorg er dan voor dat personeelsleden zich steeds eerst bezig houden met de GROENE groepen, vervolgens met de AMBER groepen en pas op het laatst met de dieren in de RODE groep.
- Er mogen geen paarden meer op en af het bedrijf en er dienen strikte hygiënische maatregelen getroffen te worden.
- Informeer eigenaren, personeel, ruiters, trainers van besmette en niet besmette paarden over de ziekte en de te volgen hygiënische richtlijnen.
- Houd zieke, erg oude of jonge paarden of paarden met minder weerstand extra in de gaten.
- Controleer dagelijks de temperatuur van alle paarden. Bij duidelijke verhoging dient het paard onmiddellijk in de RODE groep geplaatst te worden.
- Maak tijdens de uitbraak afspraken over de communicatieprocedures en communiceer zorgvuldig met alle eigenaren, dierenartsen en andere betrokkenen.
- Bij uitbraken is het aangewezen dat 1 dierenarts en/of de bedrijfsmanager het testen, isoleren en behandelen van de zieke dieren coördineert, zelfs als het testen van individuele dieren door verschillende dierenartsenpraktijken gebeurt.
- Waarschuw buurtbedrijven dat er een van droes verdacht paard is en adviseer de buurtbedrijven hun paarden zorgvuldig te monitoren en hun dierenarts te consulteren.

6. Protocol bij het vermoedelijke einde van de uitbraak

Eens de droesuitbraak over lijkt te zijn, moet nog steeds met de grootste voorzichtigheid gehandeld worden:

- Geen enkel verdacht paard uit de RODE groep mag uit isolatie of en moet onder toezicht van de dierenarts blijven staan totdat 3 opeenvolgende neus-keelspoelingen/swabs, droesvrij zijn. De beste manier om als drager vrij bestempeld te worden, zijn luchtzakspoelingen. Het bedrijf mag slechts weer vrij verklaard worden nadat van alle dieren bevestigd is dat ze vrij zijn. Mogelijks zullen sommige dieren daarvoor in de luchtzakken dienen behandeld te worden
- Laat het bloed testen van alle paarden in de RODE groep en de AMBER groep (uitgezonderd de paarden die recent zeker ziek geweest zijn). Dit doet u om de dragers te identificeren. De paarden die ziek geweest zijn, worden best m.b.v. luchtzakspoelingen gecontroleerd op mogelijk dragerschap. Eén bloedtest is voldoende op voorwaarde dat de dieren de laatste 3 weken voor het testen geen symptomen van droes vertoond hebben en geen contact gehad hebben met zieke dieren.
- Laat steeds het bloed testen van paarden die nieuw op het bedrijf komen. Ideaal zou zijn dat deze paarden twee negatieve bloedtesten gehad hebben met 2 weken tussentijd en dit vlak voor ze naar het bedrijf komen (lieft binnen 3 weken). Als alternatief kan een bloedtest op de vorige locatie uitgevoerd worden, gevolgd door 3 weken quarantaine en een tweede test op nieuwe locatie of een eenmalige bloedtest aan het eind van 3 weken quarantaine. Een ander alternatief is een eenmalige bloedtest op de vorige locatie, op voorwaarde dat daar geen droes was, dat het paard de laatste 3 weken geen klinische symptomen gehad heeft van droes en dat het niet in contact geweest is met zieke paarden of dragers van droes. qPCR op een luchtzakspoeling of 3 opeenvolgende neuskeel spoelingen in 2 weken, zijn alternatieven om paarden te testen.
- Nieuw aangekomen, niet geteste paarden moeten eerst 3 weken in quarantaine.
- Seropositieve paarden dienen verder getest te worden via qPCR op luchtzakspoeling (of 3 opeenvolgende nasofaryngeale spoelingen in 2 weken - Neusswabs zijn niet acceptabel.) Ideaal gezien wordt ook een endoscopische controle van de luchtzakken uitgevoerd.
- Bevestigde dragers dienen in quarantaine geplaatst en behandeld te worden tot ze droesvrij zijn.
- Het opnieuw testen van vroeger seronegatieve paarden kan aangewezen zijn indien ze blootgesteld werden aan dragers.
- Het jaarlijks hertesten van alle nieuwe paarden is aangewezen.
- Als er meerdere dierenartsen op één bedrijf werkzaam zijn, is het aangewezen dat het jaarlijks hertesten in een periode van bv. 10 dagen gebeurt.
- Veulens die nog bij de merrie lopen, hoeven niet getest te worden. Eens ze gespeend zijn, dienen ze op dezelfde manier getest te worden als de oudere paarden.
- Elk paard dat al dan niet het bedrijf verlaten heeft en symptomen van droes vertoont, dient onderzocht, getest en in quarantaine geplaatst te worden.
- Paarden die kort weggeweest zijn (bv. competitie) dienen niet elke maal opnieuw bij thuiskomst getest te worden op voorwaarde dat ze niet aan paarden met droes zijn bloot gesteld en dat ze geen symptomen van droes vertonen.

"Seropositieve" paarden zijn in contact geweest met droes. Ze kunnen de infectie succesvol overwonnen hebben, maar een deel, ongeveer 10%, van deze klinisch gezond uitziende dieren, kan drager zijn, via uitscheiding van de bacterie andere paarden besmetten en zo een nieuwe uitbraak veroorzaken.

Het is belangrijk dat de uitslagen van alle op een bedrijf gedane testen aan de verantwoordelijke dierenarts worden medegedeeld.

7. Richtlijnen voor isolatie en hygiëne

Strikte hygiëne is onontbeerlijk om het verspreiden van Droses tegen te gaan. Enkele richtlijnen:

- Het is aangewezen een hygiëneprotocol uit te hangen en een kopie van deze richtlijnen aan alle eigenaren, verzorgers en ruiters te bezorgen.
- Ook het werken met kleurencodes en het handhaven van een streng huishoudelijk reglement valt aan te raden.
- Het voornaamste doel van isolatie is het vermijden van contact tussen zieke of verdachte paarden en de andere dieren op het bedrijf. Ideaal gezien zou de isolatie plaats moeten vinden in een aparte stal of een weide, die minstens 10 meter, maar bij voorkeur 25 meter, van de andere paarden verwijderd is. Is dit niet mogelijk, dan kunnen andere maatregelen, zoals het volledig afsluiten van tralies tussen stallen of in deuren eveneens behulpzaam zijn. Ideaal is dit echt niet. De watervoorziening voor de geïsoleerde dieren dient strikt gescheiden te zijn van die voor de andere paarden. Reinig deze dagelijks en verwijder alle neusvloeisnot.
- Gebruik bij het voeren en verzorgen van de paarden in de isolatieunit steeds afzonderlijk materiaal en markeer het. Dit materiaal mag nooit bij andere paarden gebruikt worden, tenzij het eerst goed schoon gemaakt en ontsmet is.
- Het is best dat zo weinig mogelijk mensen met de geïsoleerde paarden in contact komen. Communicatie met iedereen op het bedrijf en waarschuwingsformulieren aan de ingangen kunnen hierbij helpen. Let ook op voor honden, katten en knaagdieren.
- Personen die voor de geïsoleerde dieren zorgen, komen tijdens de isolatieperiode bij voorkeur niet in contact met andere paarden. Is contact met andere paarden onvermijdelijk, dan moet dit tot een minimum beperkt blijven en mag het enkel na grondige reiniging en desinfectering van de handen (wassen met zeep) en verandering van bovenkledij en schoeisel. Het is noodzakelijk steeds van de niet zieke (groen) naar de verdachte (amber) en pas laatst naar de zieke dieren (rood) te gaan.
- Strooisel of andere gebruikte stalbedekking, niet opgegeten voeder en water dient zorgvuldig verwijderd te worden. Breng het naar een mesthoop die meer dan 30 meter verwijderd is van trainingsgebieden of weilanden.
- Beschermende kledij (overalls, laarzen, handschoenen) moet beschikbaar zijn bij de ingang van de isolatieunit. Gooit u de kleding weg dan dient u deze eerst dubbel te verpakken en goed af te sluiten. De buitenkant van de zakken moet voordien ontsmet worden.
- Na gebruik moet alle materiaal in de isolatieruimte gereinigd en ontsmet worden.
- Nadat de isolatieunit is leeg gemaakt, dient deze grondig gereinigd en ontsmet te worden.

8. Vaccinatie

Er bestaat een Europees geregistreerd vaccin. Overleg met uw dierenarts over de mogelijkheid van vaccinatie tegen droes.